

عنوان و نام پدیدآور:	رهیافتی به منظومه فکری حضرت امام خمینی <small>علیه السلام</small> و رهبر معظم انقلاب <small>علیه السلام</small> در حوزه «فرهنگ» و «تربیت»
تحقیق و تدوین:	جمعی از محققان
مشخصات نشر:	قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>علیه السلام</small> ، ۱۳۹۱
مرجع تولید:	معاونت پژوهش
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۰۱-۲
وضعیت فهرست‌نویسی:	فایا
یادداشت:	چاپ سوم: ۱۴۰۰
موضوع:	خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸
موضوع:	دیدگاه درباره فرهنگ
موضوع:	خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره فرهنگ
موضوع:	خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸
موضوع:	دیدگاه درباره آموزش و پرورش
موضوع:	خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - نظریه درباره آموزش و پرورش
شناسه افزوده:	دفتر فرهنگی فخرالائم <small>علیه السلام</small>
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی <small>علیه السلام</small> العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>علیه السلام</small>
رده‌بندی کنگره:	DSR ۱۵۷۴/۵/۴۹۱۳۹۱
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵/۰۸۴۲
شماره کتابشناسی ملی:	۲۳۰۲۸۷۹
	BP۰۳۱۵

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

رهیافتی به منظومه فکری حضرت امام خمینی علیه السلام و رهبر معظم انقلاب علیه السلام در حوزه «فرهنگ» و «تربیت»

تحقیق و تدوین: جمعی از محققان

چاپ سوم: ۱۴۰۰ ش / ۱۴۴۲ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی علیه السلام ● قیمت: ۱۵۹۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۰۲۵

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۰۲۵

pub_almustafa @pub.miu.ac.ir http://buy-pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

با تشکر از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نویخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: سید محمدرضا جعفری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

با توجه به هزینه‌ها و مشکلات عدیده، هر شخص حقیقی یا حقوقی که اقدام به چاپ، بازنویسی، کپی، تکثیر و یا هرگونه برداشت جهت تهیه کتاب و تبدیل آن به جزوه، cd، فایل الکترونیکی pdf، اسکن، عکسبرداری و یا انتشار در فضای مجازی نماید، شرعاً مجاز نمی‌باشد و پیگرد قانونی خواهد داشت.

رهیافتی به منظومه فکری
حضرت امام خمینی رحمة الله عليه و رهبر معظم انقلاب قده
در حوزه «فرهنگ» و «تربیت»

جمعی از محققان

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی ص

سخن ناشر

آغاز و انجام یک پژوهش، پیمودن مرحله‌ای از رشد است که با پراکنده شدن بذر پرسش در مزرعه ذهن آماده پژوهشگر آغاز می‌شود و با به ثمر نشستن و برداشت محصول که همان آگاهی و دانایی است، پایان می‌پذیرد. البته این پایان، خود، فصلی نو را برای رویش، نوید می‌دهد؛ چراکه حاصل کار، علاوه بر شکوفایی، طراوت و برکت، فراهم آمدن چندین پرسش تازه و گردآوری بذره‌های رویدنی بیشتر است. پرسش‌ها بذرهایی هستند که به تناسب نیازهای زمان و توان محققان، پرورش می‌یابند و فرهنگ و تمدن را در پی خود به حرکت وامی‌دارند.

افزایش سرعت جابه‌جایی و کوتاه شدن فاصله‌ها، چه بسا بذره‌های پرسش را همانند باد، از فرسنگ‌ها دورتر بر ذهن جست‌وجوگری می‌نشانند و تنوع و تازگی را برای تمدنی دیگر به ارمغان می‌آورد. طبعاً وجود آگاهی و مدیریت، در سرعت بخشیدن به این فرآیند، همواره نقشی بسزا خواهد داشت.

جامعة المصطفی | العالمیة به حکم رسالت جهانی و جایگاه ویژه خود در حوزه‌های علمیه و نیز تنوع نیروی انسانی، بر خود لازم می‌داند که نقش مؤثری را در فراهم آوردن شرایط مناسب برای پژوهش ایفا کند. ایجاد زیرساخت‌های لازم، مدیریت بهینه امکانات موجود و حمایت از پژوهشگران عرصه دین، از اهم وظایف معاونت پژوهش جامعة المصطفی | العالمیة می‌باشد.

در کتاب پیش‌رو، تلاش شده علاوه بر جمع‌آوری نسبتاً جامع بیانات امام راحل عظیم الشان (قدس سره) و رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) در حوزه فرهنگ و تربیت، نظام موضوعات این دو حوزه در منظومه فکری این دو کارشناس برتر دینی نیز در حد امکان انعکاس یابد.

از این رو مخاطب اثر می‌تواند به ابعاد گسترده موضوعات مرتبط آشنا و دیدگاه‌های این بزرگواران را که علاوه بر دین‌شناسی، شناختی فراگیر نسبت به دو حوزه مورد نظر یعنی فرهنگ و تربیت دارند به دست آورد.

امید که این اثر نقش ویژه‌ای در دستیابی مراکز فرهنگی به ادبیات مشترک در این دو حوزه و تبیین راهکارهای تعالی فرهنگ در سطح جامعه و سرعت‌بخش زمینه‌سازی در دستیابی به تمدن عظیم اسلامی گردد.

فهرست

بخش اول: مباحث فرهنگی

فصل اول: فرهنگ و مفاهیم فرهنگی	23
1. تعریف فرهنگ	23
2. ضرورت و اهمیت توجه به فرهنگ	24
3. فرهنگ عمومی	26
1-3. جلوه‌های ظاهری (مادی) فرهنگ عمومی	26
2-3. مؤلفه‌های معنوی (غیرمادی) فرهنگ عمومی	27
فصل دوم: فرهنگ موجود؛ فرهنگ هدف (آرمانی)	29
1. پیشینه فرهنگی ما	29
1-2. تأثیر اسلام بر فرهنگ ایرانی	30
1-3. آسیب‌های فرهنگ طاغوت	31
2. انقلاب اسلامی و فرهنگ	34
1-2. ماهیت فرهنگی انقلاب اسلامی	34
2-2. ثمرات فرهنگی انقلاب اسلامی	36
2-3. تأثیرات فرهنگی جهانی انقلاب اسلامی	39
3. فرهنگ آرمانی	41
1-3. فرهنگ ملی	42
2-3. فرهنگ اسلامی	43
فصل سوم: کار فرهنگی	47
1. ماهیت کار فرهنگی	47
1-2. کار فرهنگی منفی	48

49	2. قالب‌های کار فرهنگی
50	1-2. هنر
50	1-1-2. تعریف هنر
52	2-1-2. کارکردهای هنر
54	3-1-2. ارزش پذیری هنر
54	1-3-1-2. ارزش ذاتی هنر
56	2-3-1-2. هنر متعهد (رابطه هنر و اخلاق)
58	1-2-3-1-2. هنر دینی
60	2-2-3-1-2. هنر انقلابی
64	3-2-3-1-2. هنر و ادبیات مقاومت
68	4-1-2. نقش اقتصاد در هنر
69	5-1-2. رشته های هنری
69	1-5-1-2. هنرهای نمایشی (سینما و تئاتر)
71	2-5-1-2. موسیقی
76	3-5-1-2. نقاشی
76	2-2. ادبیات
77	1-2-2. زبان فارسی
81	2-2-2. شعر
84	3-2-2. داستان و رمان
86	4-2-2. طنز
87	3. ابزارهای کار فرهنگی
87	1-3. کتاب
88	2-1-3. وظایف ما در قبال کتاب و کتابخوانی
88	1-2-1-3. تولید کتب مفید و مورد نیاز جامعه
88	2-2-1-3. ترویج فرهنگ کتابخوانی
91	3-2-1-3. نقد و بررسی کتاب
92	4-2-1-3. جلوگیری از توزیع کتب فاسد
93	2-3. مطبوعات
95	1-2-3. نقش و وظایف مطبوعات
98	2-2-3. آسیب‌شناسی مطبوعات
99	3-2-3. آزادی مطبوعات
100	3-3. سینما و تئاتر
100	4-3. رادیو و تلویزیون
101	5-3. تفریح و سرگرمی

102	6-3. ورزش
102	1-6-3. ورزش همگانی
104	2-6-3. ورزش قهرمانی
106	3-6-5. ورزش و فرهنگ اسلامی
107	4-6-3. مدیریت ورزش
109	فصل چهارم: عناصر و اقشار فرهنگی
109	1. دانشگاهیان
110	1-1. اساتید دانشگاه
113	2-1. دانشجویان
114	1-2-1. وظایف عمومی دانشجویان
117	2-2-1. جنبش دانشجویی
118	1-2-2-1. ویژگیهای جنبش دانشجویی
120	2-2-2-1. آفات جنبش دانشجویی
120	3-2-1. تشکلهای دانشجویی
121	1-3-2-1. بسیج دانشجویی
121	2-3-2-1. انجمن‌های اسلامی
122	3-3-2-1. جهاد دانشگاهی
124	2. حوزویان
124	1-2. علما و روحانیون
125	1-1-2. وظایف
125	1-1-1-2. تزکیه و تهذیب اخلاق
128	2-1-1-2. زهد و بی‌توجهی به دنیا
131	3-1-1-2. آگاه بودن به زمان و حضور در صحنه‌های سیاسی
133	4-1-1-2. تلاش برای نشر معارف اسلام
133	5-1-1-2. تبلیغ
136	1-5-1-1-2. اهداف تبلیغ
136	1-1-5-1-1-2. عمق‌بخشی به معرفت و ایمان مردم
138	2-1-5-1-1-2. تربیت اخلاقی جامعه
138	3-1-5-1-1-2. تبیین ابعاد اجتماعی و سیاسی اسلام
139	2-5-1-1-2. لوازم تبلیغ صحیح
142	6-1-1-2. تأثیرگذاری بر دانشگاهها
143	2-2. طلاب حوزه های علمیه
146	3. معلمان و فرهنگیان
149	2-3. نقش طراز اول معلم در ساخت نظام اسلامی

150	3-3. لزوم تکریم معلمان
155	4-3. الگوی معلمی؛ شیوه انبیا
156	5-3. وظایف معلمان
156	3-5-1. تکریم شاگردان
157	3-5-2. تهذیب خود
158	3-5-3. تربیت و اصلاح اخلاقی شاگردان
160	3-3-4. تربیت نسل جدید برای حفظ انقلاب
160	3-6. ضرورت گزینش دقیق معلمان
161	4. هنرمندان
163	5. مداحان و ذاکرین اهل بیت ^
167	6. بسیجیان
168	7. جوانان
172	8. زنان
174	8-1. انحطاط زنان در فرهنگ مادی غرب
176	8-2. نگاه اسلام به زن
179	8-3. آزادی واقعی زن در اسلام
182	8-4. جایگاه زنان در جمهوری اسلامی
184	8-5. فرهنگ عفاف و حجاب
187	8-6. وظایف زنان
191	فصل پنجم: بسترهای فعالیت فرهنگی
191	1. پایگاه‌ها و مراکز فرهنگی
193	1-1-1. ازدواج
197	2-1. مدرسه
198	1-2-1. لزوم اسلامی کردن محیط آموزشی
199	3-1. دانشگاه
203	1-3-1. اسلامی کردن دانشگاه
204	1-3-1-1. ویژگی دانشگاه اسلامی
207	1-3-2-1. اسلامی سازی علوم
208	1-3-3-1. متولی اسلامی کردن دانشگاه
210	1-3-2-2. سیاسی شدن دانشگاهها
211	1-4-4. حوزه علمیه
213	1-4-1-1. مأموریت‌ها و وظایف حوزه علمیه
218	1-4-2-2. نظام مدیریتی حوزه
222	5-1. مسجد

224	2. وقایع و موقعیت‌های فرهنگی.....
226	2-2. ماه مبارک رمضان.....
229	3-2. عید فطر.....
230	4-2. ماه رجب.....
230	5-2. محرم و صفر.....
231	6-2. ایام دهه فجر و پیروزی انقلاب.....
233	فصل ششم: تکامل و اضمحلال فرهنگ‌ها.....
233	1. تکامل و پیشرفت فرهنگ‌ها.....
236	1-1-2. اقتدار فرهنگی.....
237	1-1-3. انقلاب فرهنگی.....
238	1-2-2. عوامل بیرونی.....
238	1-2-1. تبادل فرهنگی.....
240	1-2-2. صدور فرهنگ.....
241	2. تخریب و انحطاط فرهنگها.....
241	1-2-1. عوامل درونی.....
241	1-2-1. از خود بیگانگی فرهنگی.....
243	1-2-2. وابستگی فرهنگی.....
245	2-2-2. عوامل بیرونی.....
245	1-2-2-1. سلطه فرهنگی.....
247	1-2-2-1. جهانی شدن.....
249	2-2-2-2. تهاجم فرهنگی.....
250	1-2-2-2. تفاوت تهاجم فرهنگی با تبادل فرهنگی.....
252	2-2-2-2. ویژگی‌های فرهنگ غربی.....
252	1-2-2-2-2. سلطه‌طلبی.....
254	2-2-2-2-2. انزوای معنویت و اخلاق.....
254	3-2-2-2-2. نامحدود بودن آزادی.....
256	4-2-2-2-2. تحمیل فرهنگ خود بر دیگران.....
256	5-2-2-2-2. بی‌بندوباری و آزادی جنسی.....
257	3-2-2-2-3. اهداف تهاجم فرهنگی غرب.....
257	1-3-2-2-2. تسلط بر ذخایر مادی و انسانی ملتها.....
258	2-3-2-2-2. بی‌اعتقاد کردن جوانان نسبت به ارزش‌های دینی و ملی.....
259	3-3-2-2-2. استضعاف و جلوگیری از رشد ملت‌ها.....
260	4-3-2-2-2. جلوگیری از تحقق تربیت صحیح.....
261	4-2-2-2-4. آشکال مختلف تهاجم فرهنگی غرب.....

- 261..... 1-4-2-2-2. شیخون و قتل عام فرهنگی
- 263..... 2-4-2-2-2. ناتوی فرهنگی
- 264..... 3-4-2-2-2. جنگ نرم
- 265..... 5-2-2-2. ابزار تهاجم فرهنگی غرب
- 266..... 1-5-2-2-2. ابزارها و فناوریهای ارتباطی
- 266..... 1-1-5-2-2-2. ماهواره
- 267..... 2-1-5-2-2-2. اینترنت
- 268..... 2-5-2-2-2. استعمار سینمایی (هالیوود و...)
- 268..... 6-2-2-2. روش‌های تهاجم فرهنگی غرب
- 269..... 1-6-2-2-2. تهاجم علیه عقاید و معنویات
- 271..... 2-6-2-2-2. بزرگنمایی خود و تحقیر هویت ملت‌ها
- 272..... 3-6-2-2-2. ترویج شهوات و لابی‌گری
- 274..... 4-6-2-2-2. استفاده از الگوهای پریهاو
- 275..... 7-2-2-2. راه‌های مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب
- 276..... 1-7-2-2-2. استحکام بنیان‌های فرهنگی
- 278..... 2-7-2-2-2. امر به معروف و نهی از منکر عمومی
- 282..... 3-7-2-2-2. هماهنگی دستگاه‌ها در دفاع هنری از اسلام، انقلاب و فرهنگ ملی
- ۲۸۵..... **فصل هفتم: هنجارها و ناهنجارهای فرهنگی**
1. هنجارها و ارزش‌های فرهنگی
- 285..... 1-1. عمل به قرآن و معیار قراردادن تقوا (پایبندی به اصول و مبانی اسلام)
- 287..... 2-1. آزادی و آزاد اندیشی
- 289..... 3-1. فرهنگ جهاد و مبارزه
- 291..... 4-1. فرهنگ ایثار و شهادت
- 292..... 5-1. فرهنگ کار و روحیه جهادی
- 294..... 6-1. سازندگی معنوی
- 296..... 7-1. بصیرت و آگاهی سیاسی
- 302..... 8-1. انضباط اجتماعی
- 303..... 9-1. نوگرایی
2. بیماری‌ها و آسیب‌های فرهنگی
- 305..... 1-2. جمود و تحجر
- 306..... 1-1-2. تعریف تحجر
- 307..... 2-1-2. راهکار تحج‌زدایی
- 308..... 2-2. روشنفکری غرب زده
- 312..... 3-2. تجمل‌گرایی و اسراف

- 4-2. تعصب قومی و نژادی 314
- 5-2. تقلید فرهنگی 318
- فصل هشتم: راه‌های تحقق فرهنگ آرمانی 323
1. راهکارهای عمومی اصلاح و توسعه فرهنگ 324
- 2-1. جهت‌دهی به ذائقه مردم در راستای ارزش‌های فرهنگی 328
- 3-1. تقویت هویت و اعتماد به نفس ملی 330
- 4-1. سالم‌سازی فضای عمومی کشور 331
- 5-1. سوق دادن جامعه به سمت حیات طیبه 333
- 6-1. اقامه شعائر دینی 336
- 7-1. ایجاد دولت اسلامی و تجلی تقوا در مسئولان 337
- 8-1. هدفگذاری تربیتی برای نسل‌های آینده و تأمین الزامات آن 338
2. وظایف دستگاه‌های فرهنگی کشور در اصلاح و توسعه فرهنگ 339
- 1-2. شورای عالی انقلاب فرهنگی 342
- 1-1-2. جایگاه شورای عالی انقلاب فرهنگی 343
- 2-1-2. وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی 344
- 2-1-2-1. وظایف شورای انقلاب فرهنگی در قبال فرهنگ عمومی کشور 344
- 2-1-2-2. وظایف شورای انقلاب فرهنگی در قبال فرهنگ آموزشی کشور 345
- 2-2. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی 346
- 3-2. صدا و سیما 347
- 1-3-2. تاریخچه صدا و سیما در کشور ما 347
- 2-3-2. اهمیت و جایگاه صدا و سیما 349
- 3-3-2. مأموریت محوری صدا و سیما 357
- 4-3-2. اهداف کلان صدا و سیما 359
- 5-3-2. سیاست‌های کلی صدا و سیما در تولید برنامه‌ها 361
- 1-5-3-2. توجه به «آموزش» و «تربیت» همگانی در صدا و سیما 362
- 2-5-3-2. گسترش فضایل اخلاقی در جامعه 363
- 3-5-3-2. انطباق برنامه‌ها با گرایش‌های اصولی نظام 364
- 4-5-3-2. تقویت مدیریت اجرایی کشور 366
- 5-5-3-2. به کارگیری نیروهای متعهد 367
- 6-5-3-2. حفظ استقلال صدا و سیما 367
- 7-5-3-2. مقابله با تهاجم تبلیغاتی و فرهنگی غرب 368
- 8-5-3-2. توجه به تأثیر برنامه و عدم مخاطب‌محوری 372
- 6-3-2. اصلی‌ترین وظایف صدا و سیما 373
- 1-6-3-2. تبیین معارف اسلامی، شبهه‌زدایی و تعمیق ایمان مردم با بیان هنری 373

- 375.....2-6-3-2. بیان تاریخ و وقایع عبرت‌آموز گذشته
- 375.....3-6-3-2. توجه ویژه به برنامه‌های دفاع مقدس
- 376.....4-6-3-2. کیفیت بخشیدن و نظارت کیفی بر برنامه‌ها
- 377.....5-6-3-2. تجلیل علم و عالم
- 378.....6-6-3-2. دامن زدن به دغدغه عدالت و رسیدگی به فقرا
- 379.....7-6-3-2. خبررسانی صحیح
- 379.....8-6-3-2. توجه به مخاطبان برون مرزی
- 380.....9-6-3-2. استفاده از جلوه‌های جذاب هنری در برنامه‌های مذهبی
- 381.....10-6-3-2. الگوی صحیح برنامه‌های شاد و سرگرمی در صدا و سیما
- 382.....4-2. وزارت آموزش و پرورش
- 383.....1-4-2. اهمیت و نقش آموزش و پرورش در کشور
- 385.....2-4-2. تحول در آموزش و پرورش
- 387.....1-2-4-2. ضرورت تحول در آموزش و پرورش
- 388.....2-2-4-2. جهتگیری تحول در آموزش و پرورش
- 388.....1-2-2-4-2. تعمیق ایمان و معارف دینی
- 388.....2-2-2-4-2. ایجاد روحیه «استقلال» و نفی «خودباختگی فکری و عملی»
- 389.....3-2-2-4-2. همه‌جانبه بودن تعلیم و تربیت
- 389.....4-2-2-4-2. انتقال روحیه علم‌گرایی، تلاش‌گری و ژرف‌نگری در علم‌آموزی
- 389.....5-2-2-4-2. زمینه‌سازی برای «کار و ابتکار» در کنار «علم‌آموزی»
- 390.....6-2-2-4-2. آشناسازی دانش‌آموزان با مسائل روز و دشمن‌شناسی
- 390.....3-4-2. وظایف آموزشی وزارت آموزش و پرورش
- 391.....4-4-2. وظایف تربیتی آموزش و پرورش
- 395.....5-4-2. وظایف مردم در قبال آموزش و پرورش
- 396.....5-2. سازمان بسیج مستضعفین
- 398.....6-2. شهرداری‌ها

بخش دوم: مباحث تربیتی

- ۴۰۱.....فصل اول: مفهوم تربیت
- 401.....1. تعریف تربیت
- 401.....2. اهمیت تربیت
- 402.....2-2. لزوم تربیت در کنار تعلیم
- 404.....3-2. ثمره تربیت انسانی
- 405.....4-2. ثمره بی‌توجهی به تربیت

فصل دوم: اصول موضوعه در تربیت اسلامی	411
1. بستر تربیت	411
2. مختصات انسان	411
1-2. فطرت توحیدی	412
2-2. عدم گرایش اولیه به سعادت یا شقاوت	412
3-2. عصاره همه خلقت	413
4-2. استعداد سیر بی‌نهایت در کمالات یا فساد	413
5-2. توانمندی در رفع نواقص	413
6-2. تربیت؛ بستر فعلیت یافتن قابلیت‌های انسان	414
7-2. محوربودن خود انسان در حرکت به سوی خیر یا شر	414
3. منبع و الگوی تربیت اسلامی	415
4. نتیجه تربیت در نفس انسان	418
فصل سوم: اهداف تربیت در اسلام	421
1. اهداف اعتقادی	421
1-2. خارج کردن انسان از ظلمت طبیعت و دنیا و ...	421
3-1. رهایی انسان از عبودیت، اطاعت و تسلیم در برابر هر چیز و هر کس به جز خدا.	422
2. اهداف اخلاقی	423
1-2. ترکیه نفوس و تصفیه عقول	423
2-2. خدابین شدن و ترک خودبینی	423
3-2. صالح شدن و تربیت انسانهای مهذب و صالح	424
3. اهداف رفتاری	424
1-3. تحقق عدالت در رفتار و رفع تعدی به غیر	424
1-3. برخورداری از مِثشی رحیمانه و با عطف و با عطف	425
3-3. حذف لغویات و سهویات در عمل و تبدیل شدن به یک نیروی رزمنده و مجاهد	425
4-3. تلاش برای حفاظت از آمال انبیاء و خدمت‌گزاری به اسلام	426
4. اهداف اجتماعی (فرهنگی، سیاسی، ...)	426
1-4. ایجاد حکومت اسلامی برای «رفع ظلم» و «تحقق عدل» با هدف بسترسازی ...	426
2-4. تنظیم نظام اجتماعی و تدبیر امور زندگی بر طبق اهداف و شیوه‌های قرآنی	427
3-4. تحقق «حیات طیبه» یعنی تلاش و پیشرفت در آباد کردن دنیا، ...	427
فصل چهارم: آیین‌نامه تربیت اسلامی	429
1. محبت؛ راه جذب به دین	429
2. تلاش برای هدایت همگان	430
3. استفاده از «دلیل و برهان» و پرهیز از «تحمیل و اجبار»	432

- 433.....4. محوریت سعی و تلاش خود انسان در تربیت
- 434.....5. مبارزه با «دنیاطلبی»
- 436.....6. تبعیت از الگوی تربیتی اسلام تا رسیدن به خدا
- 438.....7. توجه به ابعاد مختلف انسان
- 440.....8. نسبت تربیت با رشد علمی، سنی و جایگاه اجتماعی
- 443.....9. مقدمه بودن تربیت فرد نسبت به هدایت اجتماع
- 444.....10. لزوم همگامی «تهذیب نفس» و «حضور در صحنه های اجتماعی»
- ۴۴۷..... فصل پنجم: متولی تربیت در اسلام
- 448.....1. خداوند رب العالمین
- 448.....2. انبیاء عظام و ائمه هدی ^
- 450.....3. علمای ربانی و روحانیون متعهد
- 451.....4. پدر و مادر
- 451.....1-4. اهمیت تربیت توسط مادر
- 454.....2-4. جایگاه تربیتی پدر
- 454.....3-4. جهت گیری تربیت فرزندان
- 455.....4-4. تربیت عملی در خانواده
- 456.....5. معلمان و اساتید
- 457.....6. رسانه ها
- ۴۵۹..... فصل ششم: مقاطع تربیتی
- 459.....1. کلیات
- 459.....1-1. فراگیر بودن دستورات تربیتی اسلام نسبت به همه مقاطع زندگی
- 461.....2-1. نیاز مبرم به تربیت در تمام مقاطع زندگی
- 462.....2. مقطع اول: از ازدواج تا تولد فرزند
- 463.....3. مقطع دوم: تربیت در کودکی
- 464.....4. مقطع سوم: تربیت در نوجوانی
- 465.....5. مقطع چهارم: تربیت در جوانی
- 467.....6. مقطع پنجم: تربیت در میانسالی
- 467.....7. مقطع ششم: تربیت در پیری تا مرگ
- ۴۶۹..... فصل هفتم: سیر تربیت در اسلام
- 471.....1. اصلاح فکر (تربیت عقلانی)
- 473.....2. اصلاح قلب
- 474.....1-2. مراحل تکامل نفوس پاک و خالی از کدورت
- 474.....2-2. سیر تربیتی نفوس زنگار گرفته از گناه

474	1-2-2. توبه و پاک کردن آثار گناه.....
475	2-2-2. یاد خدا و خالص کردن نیت
476	3-2-2. مبارزه با خودخواهی
479	4-2-2. اصلاح اخلاق
480	5-2-2. ایمان آوردن به خدا
481	3. اصلاح عمل و مراقبت از خود
482	1-3. عمل دقیق به تکالیف شرعی
483	2-3. نیت الهی و بی‌توجهی به نظر دیگران
483	3-3. تسلط و حاکمیت کامل انسان بر رفتار و اعمال خود
484	4-3. تربیت جسم با ورزش
484	4. سازو کارِ تأثیرگذاری ابعاد وجود انسان بر یکدیگر
۴۸۷	فصل هشتم: عوامل مؤثر در تربیت اسلامی
487	1. اراده انسان
488	2. ذکر خدا، توجه به مبدأ
491	3. اخلاص در عمل
493	3. توکل و استعانت از خدا
495	4. رعایت تقوا و کسب ایمان
497	5. صبر در بلاها و شدائد
498	6. اهتمام به عبادات و معنویات
502	7. محبت و ولایت اهل بیت [^]
504	8. تلاش برای تحول اخلاقی و کسب اخلاق حسنه
507	9. روحیه علم‌گرایی
508	10. فعالیت و تحرک
510	11. سخت‌کوشی و وجدان کاری
511	12. توجه به جریان‌ات جامعه، احساس تکلیف نسبت به وقایع سیاسی
512	13. تکلیف محوری و قیام برای خدا
۵۱۵	فصل نهم: موانع تربیت اسلامی
515	1. موانع فردی
516	1-2. تکبر و خودخواهی
519	1-3. غفلت
520	1-4. تنبلی و راحت‌طلبی
521	1-5. طمع به مردم
521	1-6. دنیاطلبی و قدرت‌دوستی

522	7-1. لجاجت در برابر حق
523	2. موانع اجتماعی
524	2-2. تغییر معیارهای الهی در جامعه
525	2-3. ترویج مبانی و مظاهر فرهنگ غربی
526	2-4. گسترش فساد و شهوات
527	2-5. اختلاف و تفرقه
529	2-6. غفلت
529	2-7. ظلم و ستم
۵۳۱	فصل دهم: ابزارهای تربیت در اسلام
531	1. علم آموزی و کسب آگاهی
533	2. قرآن
534	2-1. قرائت روزانه و انس با قرآن
535	2-2. تفکر و تدبر در معانی قرآن
536	3. احادیث اهل بیت [^]
537	4. مناجات و دعا
543	5. تعظیم شعائر و مراسمها
544	5-1. معنای پذیرش مناسبتها
545	5-2. ثمرات گردهماییهای مذهبی
546	6. توسلات به ائمه هدی [^] و مجالس عزاداری
549	6-1. برکات مجالس روضه
550	6-2. وظایف اقامهکنندگان مجالس عزای اهل بیت [^]
552	7. ولایت پذیری
552	7-1. ولایت پذیری از اهل بیت [^]
553	7-2. پذیرش ولایت فقیه
555	8. هدف گرایی
557	8-2. مجاهدت در راه هدف
559	8-3. فداکاری در راه هدف و شهادت طلبی
561	9. بزرگداشت، الگوگیری و زیارت اولیاء الله
562	9-2. امام راحل +
563	9-3. شهداء
565	10. انتظار موعود